

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

КЊ. I св. 5-6

БЕОГРАД
1950

СА Д Р Ж А Ј

	Страна
1. <i>А. Белић</i> : О сложеницама	169
2. <i>Исидора Секулић</i> : Именице које се свршавају на <i>-ло</i>	178
3. <i>М. Стевановић</i> : Постапак и значење именица на <i>-ло</i>	180
4. <i>Н. Банашевић</i> : О издавању Луче микрокозма	191
5. <i>В. М. Мићковић</i> : О значењу речи <i>сјера</i>	208
6. <i>Мираш Кићковић</i> : Слово <i>ј</i> пре Вука	210
7. <i>Драгиша Живковић</i> : Преводилачки рад и питања језика	213
8. <i>Св. Предић</i> : Реформа наше рукописне ћирилице	226
9. <i>Б. Аџић</i> : Скраћенице у говору и писању	234
10. <i>К. Т.</i> : О писању руских имена по оцу	237
ОДГОВОРИ ЧИТАОЦИМА	
1. <i>С. П.</i> : Негација уз „ <i>све што</i> “ и сличне изразе	239
2. <i>А. Б.</i> : Наш одговор	241
3. <i>С. П.</i> : „Синтаксички“	243
4. <i>А. Б.</i> : Одговор	244
ИЗ ЖИВОТА РЕЧИ	
1. <i>Гл. Елезовић</i> : Глећ глеђа; глета, глето	245
2. <i>Св. Марковић</i> : <i>Оронуши</i> — значење и порекло	248
ПРИЛОЗИ ЧИТАЛАЦА	
1. <i>Чед. Јањић</i> : „Иптен“ (хинтен)	252
2. <i>Др Перо Шоћ</i> : а) Косир, косијер	253
б) Снјег	255
в) Дублијер, дуплир	255
ЈЕЗИЧКЕ ПОУКЕ	256
Допуна и поправке	263

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

др Александар Белић, Глиша Елезовић, др Радомир
Алексић, др Михаило Стевановић, др Радосав Бошковић,
Бранислав Милановић и Игрутин Стевовић.

Научна Ризница

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1950

О ЗНАЧЕЊУ РЕЧИ *СЈЕРА* (*СЕРА*, *СИРА*)

Овца својом кожом лучи нарочите масне материје које се нагомилавају у вуни, тако да острижена овчја вуна — руно садржи ових материја око 50% од своје тежине. Један део од њих раствара се у хладној и млакој води, дакле скида се с вуне при прању, а други део се не раствара у хладној, а донекле се раствара у врућој води. Онај први део састоји се углавном од калијумових соли масних киселина, дакле то је у хемиском погледу сапун, а хемиски састав оног другог дела је сложенији и нас овде не интересује. Онај први део служи за добивање поташе (вода се испари, па се остатак жари), а онај други део који се скида с непране вуне помоћу органских растварача (бензин, трихлоретилен и др.) служи за добивање *ланолина*, важног састојка косметичких и медецинских масти¹. У индустријским перионицама вуна се пере, и тако да се у исто време удаљавају оба поменута дела, па се накнадно одвајају један од другога. То се исто постиже када се вуна пере сапуном.

Вода у којој је вуна опрана служи код народа за прање хаљина, платна и др., јер се у њој добро скидају мрље и остала прљавштина. То је народ сазнао из искуства, а ми смо већ навели да је та вода уствари сапуњавица — раствор једне врсте сапуна који се налази на вуни. Та вода у којој је вуна прана зове се *сјера* (јужним наречјем), *сѣра* (источним), *сѝра* (западним), ма да се и у неким деловима Србије чује

---

¹) Назив *ланолин* био је у први мах законом заштићено име за чисту маст добивену из непране вуне, па се и данас тако употребљава, ма да има и шире значење (у фармакопеји *adeps lanae*, нем. Wollfett, Lanolin; фр. lanoline; енгл. lanoline, wool fat, wool greese).

облик *сйра*; поред тога постоје још облици: *сјѣравина*, *сјѣрина*, *сѣрај*, *сѣрина*, *сйревина* (облик *сйревина* такође се чује у Србији); за непрану вуну каже се да је *сјѣрава*, *сѣрава*.

Ова реч у Црној Гори (Васојевићи, Морача) и у македонском (у Кривој Паланци, Скопљу, Велесу и њиховој околини), а можда и још понегде означава и *прво млеко* код стоке (оваца, коза, крава, кобила), па чак и код жене (грушавина, грушалина, *colostrum*, нем. *Biestmilch*). У Васојевићима се каже у шали кад мушкарац случајно наиђе на породиљу да је „дошао на сјеру“ што значи на бабиње; даље, вели се и за млеко да се *просјерило*, тј. прогрушало, ма да је обичније *прогрушало се*.

Реч *сјѣра* (*сѣра*, *сйра*) словенска је реч и она се у различним значењима очувала у свим словенским језицима: старослов. *сѣра*, руски *сера*, чешки *síra*, пољски *siąra*, *siarka*, (лит. *sėra*, лет. *sers*), бугарски *сѣрѣй*. Њено значење је у старословенском *сумѣор* (*sulphur*, *σουλφωρ*),¹ па је то значење очувано у чешком (*síra* у чешком значи сумпор) и у руском језику, али поред овога главног значења, ова реч у руском језику означава и маст из ушију и смолу која сама тече из дрвећа; у пољском *siąra*, *siarka* значи прво млеко код краве, затим и боју²; у бугарском *сѣрѣй* значи „зној, масноћу овчје вуне“.

Ова реч је потребна као стручни термин и њом треба означавати сву секрецију на овчјој вуну (у народу се и иначе каже за непрану вуну — *сјѣрава*, *сѣрава вуна*), те јој треба ово значење као стручни термин и утврдити (нем. *Wollschweiss*; фр. *suinte*, *suint*; енгл. *suint*, *yolk*; тал. *grasso di lana*; руски шерстяной жир). — Тако би се напр. говорило да се из *сјѣре* (*сѣре*) раније добивала поташа и ланолин, да се она данас обично прерађује у ланолин и сл.

В. М. Мишовић

¹) Schröder наводи да ова реч значи у старословенском *кашран*, смолу (*Teer*, *Holle*) и да постоји и у албанском (*serë*).

²) И код нас постоји у јужном наречју придев *сијер* (=сивожут).